

לפני 19 שנים הם דחו את ההצעה להקים "בית שני", שבו ניתן היה לתת תחום לפעילותם של הוותיקים, שצברו נסיון וידע בכל שיטחי החיים. מה דעתם היום?

בית הנורדים: כן או לא?

אבא אבן כלורד צ'מברליין
חבל מאוד שזה לא נוצר!

גולדה מאיר בליידי מקבת
לא מוסדות חסרים אלא אנשים...

בינתיים מפעילות ציבורית. רק מעטות מה דמויות הקובעות בכנסת השישית עדיין פעילות בחיים הציבוריים. כמו אבא אבן. מה דעתם כעת על ההצעה, שהיתה מאפשרת להם כיום לתפוס מקום מכובד במועצה ממי לכתית מייצגת. כפי שהיא קיימת במדינות רבות? הנה תשובותיהם:

מיסגרת שלא תהיה תלויה. אני מתנגד להצעה של אבנר, שזו תהיה מיסגרת של אנשים שלא ייבחרו. אבל חשוב שיהיה גוף כזה. ורטמן הוא מזכיר מועצת הפועלים לייחוס.

גירעון האזנר: אין טעם בבית לורדים, שיוכל לבטל חוקים או להשהות את תוקפם זמנית. כמו שמקובל באנגליה. אך מצד שני יש מקום לשמוע את דעותיהם וללמוד מנסיונם של ותיקים, שחוו שנים רבות את ההווי הפרלמנטרי, ולכן יש בסיס מוצק להצעה להקים גוף מייצג של חברי-כנסת קודמים. אני לא זוכר איך הצבעתי!
האזנר יושב בימים אלה בביתו וכותב.

משה אונא: אינני זוכר איך הצבעתי. אבל בדבר אחד אני בטוח: שאני הייתי תמיד בעד העניין. תמיד אמרתי שמוכרחים לחפש אמצעים כדי לאזן קצת את הכנסת, שתהיה קצת ביקורת. אונא, חבר קיבוץ שדה-אליהו, כותב ועובד בביתו.

רב סדן: זו שטות אנטי-דמוקרטית. אני לא התנגעתי מעולם לעניין הזה, שנקרא כנסת-על-כורחי באתי. ומרצוני הלכתי. אין לבית כזה כל ערך בעיניי. זה לא דבר רציני.
סדן כותב ועובד בביתו.

שלמה לוריניץ: אשתו מסרה כי הוא עסוק וטרוד בלימודים, ואינו יכול להתפנות ולענות.

יחזקאל בדר: אני לא זוכר איך הצבעתי בעניין. אני לא נלהב מהרעיון. קודם כל צריך שהכנסת היום תהיה שווה מבחינת היישובים בה. כדי לבחור לבית שני, צריך לבחור ממשורר... בית שני מן הטיפוס הנורווגי יש לו יתרון, לדעתי. אך זמן לא נוח היום להקמת בית מסוג זה. כל דבר שעושים היום מקבל מיד קונטראציות מיפלגתיות.
בדר כותב ועובד בביתו.

אהרון ירדלין: לא זוכר שהכנסת דנה פעם בעניין זה. בית שני היה, לדעתי, לא-רלוונטי ב-1968, שכן הכנסת היתה גדולה יחסית למדינה הקטנה. אינני חושב שצריכים גוף כזה.
ירדלין מכהן כמזכיר התק"ם.

אבא אבן: אין סיכוי גדול שיקום בית כזה בימים אלה. דעת-הקהל התקומם נגד ההוצאות הכרוכות בדבר. חבל מאוד שלא נוצר בית שני בראשית קיום המדינה. לדעתי יש ריכוזיות רבה של סמכויות. יש רק בית אחד. ולמשלה יש עורף סמכויות.
לא היה נורא כלל וכלל אילו היו כמה אנשים בעל-ניסיון, שאין להם שאיפות אלקטורליות, שהיו יכולים להוסיף את נסיונם בבית מסוג זה. אלא שלאור האווירה בארץ, של קיצוצים. אני לא מאמין שהיו מסכימים להקמת בית מסוג זה. וחבל.

קצת בחינוך. הוא מקבל אנשים בביתו כדי להסביר להם על הכנסת ועל הפרלמנט בעבר.

מטיילדה גז: כבר אז הרעיון מצא חן בעיניי, אבל הצבעתי נגד, כי המיפלגה היא שבחרה אותי, והייתי צריכה להצביע כמו שהיא אמרה. אני חושבת שבית כזה הוא רעיון יפה. חשוב שוותיקי-הכנסת לא יפלו בשיכחה כשזו בית כזה היה יכול לאזן קצת את הביטויים של חברי-הכנסת של היום.
מטיילדה גז עובדת בהתנדבות במוסדות צדקה.

אהרון איון: אינו מצטער שאין בית נוסף. אין לי גם כל עניין בזה. אני עוסק בייצוא חקלאי עם בני, וזה מספק אותי.

יוסף אלמוג: אני חושב שזה היה רעיון מצויין. צריך לעודד אותו ולנסות להציע אותו מחדש.
לא זכורה לי הצעה. נדמה לי שאז כבר הייתי שר, ופחות פעיל בכנסת. בכל זאת אני חושב שזה דבר חשוב. זה יהיה, לדעתי, בית למחשבה שניה. לא אחת קורה שחוקים בקושי מספיקים לעבור, וכבר עורכים בהם שינויים בשל אילוצים מיפלגתיים. בית כזה היה ממתן את התהליכים. היו חושבים יותר.
אלמוג פעיל בימים אלה כנשיא בית הראשונים. אירגון של ותיקי התנועה הציבורית.

ברוך אזניה: לא היה יכול להשיב בשל סיבות בריאות.

אמיל חביבי: אף פעם לא התלהבתי מהעבודה בכנסת. אני משרת את העניין הצודק של מיפלגתי, וחשתי שהעבודה המהפכנית בכנסת היא קשה מאוד. לעצם העניין אני חושב שטוב שיש לנו כנסת אחת, וזה מספיק בעיניי.
חביבי הוא עורך העיתון של רק"ח, אל-איתחאד.

משה רטמן: בצורה שזה הוגש אז, אז אינני מצטער שזה איננו. בכל מיקרה, יש לדעתי מקום ליצור מיסגרת מייצגת, ולא מחוקקת.

פרופסור הנס קלינגהופר: אני חושב שהיה טוב אילו היה לנו בית נוסף. בזמנו פירסמתי מאמר בעד הנושא. אני בעד זה שדברים המתקבלים בכנסת יעברו ביקורת על-ידי בית נוסף. אבל אני לא בעד שהבית הזה יקבל החלטות מחייבות. בית כזה יכול להיות רק לטובת המדינה. בבית הזה יעברו ההצעות שהתקבלו בכנסת ליטוש נוסף, וזה חשוב.

מנחם בגין כדוכס ארץ-ישראל השלמה
הסיעה הודיעה שכן צריכים להצביע...

הפרופסור קלינגהופר, מומחה לחוק קונסטיטוציוני, אינו זוכר מדוע הצביע נגד הצעת החוק, "בטח בגלל מישמעת סיעתית." בימים אלה הוא כותב ועובד בביתו.

לובה אליאב: אני לא מתחרט. אני לא חושב שצריכים בית שני. לובה אליאב ניסה להיכנס לכנסת ה-11 ברשימה עצמאית, נכשל וחזר לשורות מיפלגת-העבודה.

חיים צדוק: לא היה מוכן להשיב. לא רוצה להשתתף בסיפור הזה!

אלימלך רימלז: לא חשכתי על העניין. אינני יודע אם מועצה כזו לא היתה שוב הופכת עניין של חלם. עוד פעם חלוקה לפי סיעות ולפי קואליציות. אני גם חושב שלא מספיק להיות ותיק, צריך להיות גם נבאדם כדי להשתייך למוסד עליון כזה. לדעתי, לא מוסדות חסרים לנו, אלא מיספר מספיק של אנשים מתאימים אפילו למוסדות קיימים.
אינני זוכר איך הצבעתי או. אבל אם הצבעתי נגד, זה היה בטח מפני שהסיעה הודיעה שכן צריך להצביע. לא הצבעתי נגד מפני שאבנר העלה את הנושא. אני בטוח שכך היתה החלטה של הסיעה. בימים אלה עובד הרוקטור רימלז

האם יש בישראל מקום לבית-פרלמנט שני — מעין "בית לורדים"? על כך הצביעה הכנסת לפני 19 שנים, ב-3 ביולי 1968. היתה זאת אחת ההצעות הראשונות של אורי אבנר, אז ח"כ צעיר. ההצעה היתה להקים "מועצת ותיקי המדינה", שאלה ישתייכו ח"כים שכיהנו בכנסת במשך 12 שנים (ואז לא יוכלו. לפי ההצעה, להמשיך ולכהן בכנסת). וכן בעלי תפקידים בכירים אחרים שפרשו מתפקידיהם, כגון נשיאי-המדינה, שופי טים עליונים, ראשי-ערים, רמטכ"לים. המטרה, כפי שהוצגה על-ידי המציע, היתה כפולה: מצד אחד להמשיך ולאפשר לאנשים שצברו נסיון בתפקידים ציבוריים, לתרום את תרומתם כגוף מייצג, ומצד שני לרסן את הכנסת על-ידי גוף שני, שיוכל לבקר את פעולתה ואולי גם לעכב חקיקה חפוזה. הבית השני לא היה צריך לעלות בכסף, מכיוון שחבריו מקבלים ממילא גימלאות ממלכתיות, והוא היה אמור להתכנס במישכן הכנסת, בימים שבהם אין הכנסת עצמה מקיימת ישיבות במליאה.

ההצעה עוררה אז עניין רב, ושימשה נושא לבעל-יטורים ולקריקטוריסטים, שדימינו לעצ"מ, בית לורדים" ישראלי. בכנסת החליטו כל המיפלגות לשלול אותה מכל וכול. נציג מפא"י, ברוך אזניה, או איש החזק בסיעה, נשלח להתנגד לרשימת.

מלבד אבנר, איש לא הצביע בעדה. כמה סיעות נמנעו, אך בעיקר כדי שיוכלו להתבטא.

אורי אבנר כאביר הבריית
בית כזה יכול להיות רק לטובת המדינה...

מאחורי הקלעים הביעו כמה ח"כים תמיכה ברעיון. ביניהם: שריהמישפטים פינחס רוזן ואיש-מפא"י הותיק, רוד הכהן, אך הם לא הפרו את המישמעת.
בינתיים הודקנו הכל ב-19 שנים, ויתכן כי הדבר השפיע על גישתם לנושא. לכן יצא העולם הזה השנוע כדי לשאול מה דעתם כיום.
רכים מחברי-הכנסת דאו כבר נפטרו (ביניהם: רוד בן-גוריון, קדיש לוז, לוי אשכול, משה דיין, ישראל גלילי, ישראל ברזילי, גולדה מאיר, פינחס ספיר, זיאמה ארן, יגאל אלון וישראל ישעיהו, שכולם הצביעו נגד). אחרים התרחקו